

Газета Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

www.gazeta.bsu.by

УНІВЕРСІТЭТ

Пераможца V Нацыянальнага конкурсу друкаваных СМІ
«Залатая літара» ў намінацыі «Найлепшая шматтыражная газета»

7 сакавіка 2019 года, № 4 (2210)

БДУ пашырае ўдзел у праекце COMPASS

Гэта тэма была разгледжана ў рамках Лонданскага форуму «Пабудова ўстойлівасці ў Вялікай Еўразіі: выклікі і магчымасці». Яго ўдзельнікамі стала дэлегацыя БДУ на чале з рэктарам **Андрэем Каралём**, а таксама прадстаўнікі ВНУ-партнёраў дадзенай ініцыятывы. Сярод іх кіраўнікі, даследчыкі, эксперты з Кенцкага і Кембрыджскага ўніверсітэтаў (Вялікабрытанія), Азербайджанскай дыпламатычнай акадэміі (АДА), Таджыкскага нацыянальнага ўніверсітэта, Універсітэта сусветнай эканомікі і дыпламатыі (Узбекістан).

БДУ далучыўся да міжнароднага праекта ў 2018 годзе. У працы форуму прынялі ўдзел таксама Пасол Беларусі ў Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі **Сяргей Алейнік**, члены Парламента Вялікабрытаніі, дэкан гістарычнага факультэта і факультэта міжнародных адносін БДУ **Аляксандр Кахановскі** і **Віктар Шадурскі**, кіраўнік міжнароднага праекта COMPASS **Алена Карасцялёва**, кіраўнік праекта ад БДУ **Арцём Назаранка** і інш.

З дакладам «Вялікая Еўразія: выклікі і магчымасці. Погляд з Беларусі» выступіў рэктар БДУ Андрэй Кароль. Ён прадставіў перспектывы супрацоўніцтва з БДУ ў галіне адукацыі, навукі і практычнай дзейнасці.

Удзельнікі форуму абмеркавалі пытанні ўмацавання даверу і развіцця міжнароднага супрацоўніцтва

ў еўразійскім рэгіёне, пашырэння міжуніверсітэцкіх адносін паміж членамі праекта COMPASS. У прыватнасці, з боку БДУ дасягнута пагадненне пра падпісанне дамовы з АДА, узгоднены план мерапрыемстваў па пашырэнні беларуска-ўзбекскіх сувязяў у галіне адукацыі. Таксама праведзены перамовы з прадстаўнікамі брытанскіх ВНУ з мэтай развіцця акадэмічнай мабільнасці і падрыхтоўкі англамоўнага навуковага выдання па гісторыі і сучаснай Беларусі. Абмяркоўвалася магчымасць уключэння Беларусі ў праграмы Фонду Нютана і ўсталявання кантактаў з англійскімі ІТ-кампаніямі.

БДУ і Кенцкі ўніверсітэт падпісалі дамову аб супрацоўніцтве. Партнёрства будзе ажыццяўляцца ў рамках праграмы Erasmus+ і накіравана на арганізацыю ака-

дэмічнай мабільнасці, якая прадугледжвае навучанне студэнтаў, магістрантаў і аспірантаў БДУ ў англійскай ВНУ, узаемны абмен выкладчыкамі для чытання лекцый і стажыровак, правядзенне сумесных адукацыйных мерапрыемстваў, адкрытых лекцый, круглых сталоў, канферэнцый, навуковых даследаванняў. Подпісы пад дакументам паставілі рэктар БДУ Андрэй Кароль і прарэктар па навуцы Кенцкага ўніверсітэта Філіп дэ Вільд. Быў абмеркаваны план канкрэтных мерапрыемстваў па развіцці адукацыйнага і навуковага супрацоўніцтва ў галіне міжнародных адносін, гісторыі і біялогіі.

Перспектыўныя кірункі навуковага супрацоўніцтва былі разгледжаны падчас наведвання дэлегацыяй БДУ **Кембрыджскага ўніверсітэта** і шэрагу яго цэнтраў. На сустрэчы з дырэктарам Дэпартаменту фізікі Эндзі Паркерам абмеркавалі прыярытэты сумесных даследаванняў у сферах вугляроднай электронікі, клетачнай біяфізікі і фізікі матэрыялаў. Таксама бакі выказалі зацікаўленасць у арганізацыі ўзаемных візітаў фізікаў. Пра падрыхтоўку сумесных публікацый па кітаязнаўстве, міжнародных і дыпламатычных адносінах гаворка ішла падчас сустрэчы з дырэктарам Дэпартаменту даследаванняў у галіне развіцця Кембрыджскага ўніверсітэта

Пітэрам Ноламам. Абмяркоўваліся магчымасці арганізацыі ў брытанскім універсітэце таварыства па вывучэнні Беларусі і ўключэнні БДУ ў міжуніверсітэцкую сетку па ўдасканаленні падрыхтоўкі магістрантаў і аспірантаў. Таксама адбыліся перамовы з ганаровым прафесарам Каледжа Ісуса Нікам Рэем наконт арганізацыі сумесных мерапрыемстваў і публікацый у галіне сацыяльных і гуманітарных навук.

Алена МАРЦУЛЕВІЧ

Партнёрства прадугледжвае навучанне студэнтаў, магістрантаў і аспірантаў БДУ ў Кенцкім універсітэце, узаемны абмен выкладчыкамі для чытання лекцый і стажыровак, правядзенне сумесных навуковых даследаванняў.

ВЕСТКІ З РЕКТАРАТА

КАЛЕКТЫЎ БДУ ганараваны Граматай Міністэрства адукацыі Беларусі. Дадзеная ўзнагарода прысуджана ў намінацыі «Найлепшая ўстанова, якая ажыццяўляе падрыхтоўку навуковых работнікаў вышэйшай кваліфікацыі» па выніках працы за 2018 год.

Узнагароджанне адбылося 6 лютага ў рамках пасяджэння калегіі Міністэрства адукацыі Беларусі. Тут таксама былі падведзены вынікі дзейнасці адукацыйнай галіны за 2018 год і вызначаны кірункі развіцця нацыянальнай сістэмы адукацыі ў 2019 годзе.

НОВЫЯ кадравыя прызначэнні зацверджаны ў БДУ.

Начальнікам упраўлення міжнародных сувязяў прызначаны **Аляксандр Жук**.

Начальнікам цэнтра закупак тавараў, работ, паслуг прызначана **Вольга Смалярова**.

Даведка.

Жук Аляксандр Васільевіч нарадзіўся ў 1974 г. у Брэсцкай вобласці. У 1996 г. скончыў юрыдычны факультэт БДУ; у 1999 г. – Акадэмію кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь па спецыяльнасці «дзелавое адміністраванне». З 1996 па 1997 год працаваў следчым Мінскай транспартнай пракуратуры; з 1997 па 2000 год – галоўны спецыяліст Камітэта дзяржаўнага кантролю. З 2000 г. працаваў намеснікам дырэктара Юрыдычнага каледжа БДУ. З 2008 па 2009 год – намеснік дырэктара Цэнтра міжнародных сувязяў Міністэрства адукацыі; з 2009 па 2019 год на пасадзе намесніка дэкана ФДА БДУ.

Смалярова Вольга Іванаўна нарадзілася ў 1978 г. у Асіповічах Магілёўскай вобласці. У 1998 г. скончыла Светлагорскі індустрыяльны тэхнікум. У 2005 – БНТУ па спецыяльнасці «бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт». У 1999 г. працавала бухгалтарам у Светлагорскім дамабудаўнічым камбінаце; з 2005 г. – бухгалтар першай катэгорыі БДЭУ. З 2008 па 2019 год – намеснік начальніка ўлікова-фінансавага ўпраўлення – галоўнага бухгалтара ў Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

Паводле інфармацыі
прэс-службы БДУ

«Вечнай вясны ў любую пару года, пры любым надвор'і»

«Не жывіце ў свеце навязаных стэрэатыпаў, штампай і клішэ. Кожная жанчына ўнікальная», – кажа Ірына КАЗАКОВА, старшыня Саюза жанчын БДУ. Мы сустрэліся з Ірынай Валер'еўнай з нагоды 20-годдзя арганізацыі і пагаварылі пра гэту круглую дату, пра вясновае абнаўленне і жаночую душу.

Ірына Казакова

Калектыў Саюза жанчын БДУ на выставе «Ад родных вытокаў – у гонар Бацькаўшчыны і БДУ»

«Ад сакавіка да мая» – цыкл, прысвечаны круглай даце арганізацыі

Першая дата ў летапісе ГА «Саюз жанчын БДУ» – 1999 год. Тады ініцыятыўная жаночая група, якую ўзначальвала Святлана Рыгораўна Савіна (яна і стала першай старшынёй Саюза жанчын), вырашыла, што не хапае аб'яднання, якое б актуалізавала ролю жанчын у БДУ, дапамагала б у абароне іх правоў і інтарэсаў. І гэту ініцыятыву падтрымаў рэктарат. Ірына Валер'еўна распавядае:

– Заўсёды абараняючы інтарэсы членаў нашай арганізацыі, мы перш за ўсё працуем на імідж універсітэта. Пратакол пра стварэнне аб'яднання быў падпісаны на Савеце БДУ 6 чэрвеня 1999 года, аднак падрыхтоўка да гэтага рашэння пачалася з прыходам вясны. Таму мы вырашылі назваць цыкл мерапрыемстваў, прысвечаных круглай даце, «Ад сакавіка да мая». Праграма ўключае круглыя сталы: «Роля жанчыны ў развіцці навукі і адукацыі», «Роля жанчыны ў захаванні нацыянальных традыцый і сямейных каштоўнасцяў», «Жанчына ў прафесійным руху» і інш. Будучы кніжныя выставы пра ролю жанчыны ў беларускай гісторыі, выстава фундаментальных прац жанчын – дактароў навук нашай арганізацыі. Таксама адбудзецца форум маладых жанчын – будучых лідараў на тэму фарміравання актыўнай грамадзянскай пазіцыі нашай моладзі; семінар, прысвечаны прапагандзе здаровага ладу жыцця, і іншыя важныя падзеі і сустрэчы.

«Каб не толькі паважалі яе пасаду, але і шанавалі як асобу»

Нездарма дэвіз грамадскай арганізацыі «**Verbo et Facto**», што азначае «Словам і справай». Гэта фраза стала ключавой у яе дзейнасці. Яны заўсёды побач, дапамогуць і словам, і справай. Саюз жанчын БДУ функцыянуе ў цесным супрацоўніцтве з рэктаратам, дэканатамі, з усімі структурнымі падраздзяленнямі БДУ. Сёння ў арганізацыі налічваецца каля 450 чалавек.

Шмат увагі надаецца сацыяльнаму кірунку дзейнасці. Аказваецца падтрымка шматдзетным маці; людзям з абмежаванымі магчымасцямі; пенсіянерам; студэнтам, якія пазбавіліся бацькоўскай апекі;

арганізуюцца бясплатныя кансультацыі з рознымі спецыялістамі: юрыстамі, псіхолагамі, урачамі.

Рэалізуюцца некалькі міжнародных ініцыятыў. Праект «**Я выбіраю Беларусь!**» накіраваны на сумесную дзейнасць з замежнымі студэнтамі і выкладчыкамі, якія абралі Беларусь для вучобы, працы і жыцця. Адбыўся моладзевы фесткультуры «**Беларусь вітае сяброў!**» з удзелам 5 дыпмісіі.

– Таксама ў нас створаны клуб міжкультурных камунікацый Global Vitae. На яго базе арганізуюцца адукацыйныя візіты ў розныя ўніверсітэты свету для студэнтаў, магістрантаў, аспірантаў і супрацоўнікаў БДУ. Летась мы наведаль Германію. Цяпер распрацоўваем наступную праграму, – працягвае старшыня арганізацыі. – Для членаў Саюза жанчын у межах дадзенага клуба працуюць бясплатныя курсы па вывучэнні замежных моў і культур. Ужо сфарміраваны тры праграмы, разлічаныя на пайгоду: «Кітайская мова і культура», «Нямецкая мова і культура», «Польская мова і культура». Заняткі вядуць галоўным чынам носьбіты мовы.

Саюз жанчын спрыяе развіццю навукі ва ўніверсітэце: арганізуюць навукова-практычныя канферэнцыі і семінары. Пра гэта Ірына Валер'еўна кажа так:

– Мы з'яўляемся аўтарамі першай у Беларусі серыі канферэнцый «Роля жанчыны ў развіцці навукі і адукацыі», у 2016 г. удзельніцамі пілотнай канферэнцыі стала больш за 350 навукоўцаў з 26 краін. Летась мы зладзілі канферэнцыю

«Жанчыны-навукоўцы Беларусі і Казахстана», а ўжо 15 сакавіка пройдзе канферэнцыя «Жанчыны-навукоўцы Беларусі і Кітая».

Саюз жанчын БДУ з'яўляецца адным з заснавальнікаў агульнаўніверсітэцкага электроннага навукова-асветніцкага часопіса «**Сафія**». Праект аб'яднаў навукоўцаў па прыродазнаўча-гуманітарных галінах. Ірына Казакова адзначае, што ў планах стаіць развіццё рубрыкі «Педагогіка і інвацыі», бо сёння гэта адна з найважнейшых тэм у адукацыі.

Саюз жанчын выступае за прапаганду здаровага ладу жыцця, арганізуюць мерапрыемствы патрыятычнай, асветніцкай, гісторыка-культурнай скіраванасці. Дзейнічаюць клубы: «Спадарыня», «Ефрасіння», «Алімпія БДУ» і інш.

– Мы ганарымся яшчэ адным нашым рэалізаваным праектам – **конкурсам «Жанчына года БДУ»**. Упершыню ён быў праведзены ў 2017 годзе. Выраслі праводзіць яго кожныя 5 гадоў да юбілейных дат універсітэта, – кажа кіраўнік саюза. – Конкурс праходзіў па 5 намінацыях: «навуковы дасягненні», «навукова-метадычная праца», «кіраўнічая праца», «праца са студэнтамі» і «найлепшы работнік». Было пададзена больш за 120 заявак ад членаў аб'яднання, а да фіналу дашлі каля 30 чалавек. Падчас конкурсу мы пераканаліся, што нават калі жанчына займае высокі пост, то для яе мае значэнне таксама і грамадскае прызнанне. Каб не толькі паважалі яе пасаду, але і шанавалі як асобу.

«У чым таямнічая сутнасць жанчыны?»

ГА «Саюз жанчын БДУ» прапануе адзначыць прыход вясны і Міжнародны жаночы дзень канцэртамі «Для мам і мілых дам!», выставай творчых прац выкладчыкаў і студэнтаў «Вясна-2019», літаратурна-музычнымі вечарамі з удзелам замежных студэнтаў і выкладчыкаў.

З 5 па 12 сакавіка арганізавана інтэрактыўная выстава «Бабкі Ёжкі і Ягабачкі» з больш чым 50 ўнікальнымі экспанатамі ад рамеснікаў з Беларусі, Літвы і Польшчы, а таксама калекцыямі з фондаў кабінета-музея беларускай народнай культуры філалагічнага факультэта і супрацоўнікаў БДУ.

– Цэнтральнае месца на выставе адведзена працам майстра-ляльшчыцы з Гродна **Галіны Жамчужнікавай**, – распавядае Ірына Валер'еўна. – Гэта чалавек неверагоднага таленту, з неардынарным светапоглядам. Яна робіць розных лялек, і сярод яе тварэнняў ёсць і Баба-Яга. Гэта адзін з самых загадкавых вобразаў у міфалогіі і фальклору, і гэта сімвалічны жаночы вобраз. Нельга адназначна адказаць: станючы ці адмоўны гэты персанаж.

Доктар філалагічных навук, фалькларыст, міфалаг, этнакультуролог Ірына Казакова распавядае на выставе пра 5 асноўных версій трактовкі вобраза Бабы-Ягі.

– У кожнай жанчыне ёсць загадка, Баба-Яга не выключэнне. Калі паглядзім на працы Галіны Жамчужнікавай, то убачым, што

кожная яе чараўніца – вялікая індывідуальнасць. У кожнай свой лёс: нехта з іх модніца-какетка, нейкая змірылася з нягодамі жыцця, нейкая яшчэ чагосьці чакае. Хай мужчыны пашукаюць адказ напярэдадні жаночага свята, хто такая Баба-Яга. Старая-вядзьмарка, якая наганяе жаж? Каетлівая ведзьмачка-чараўніца, якая зводзіць мужчын з розуму? Або жрыца, якой вядомыя таямніцы прыроды і сусвету? Або сучасная жанчына, што нейкім чараўнічым чынам усё паспявае? – з усмешкай кажа Ірына Валер'еўна.

«Дарагія мае жанчыны, любіце сябе!»

Як ставіцца да свята 8 Сакавіка сама Ірына Казакова:

– Якія б ні былі гістарычныя карані любога свята, гэта дадатковая нагода сказаць блізкаму чалавеку добрыя словы: каханаму, сябру, знаёмаму, калегу. Зрабіць падарунак, прынесці кветкі, проста парадавацца разам!

Да гэтага дня я стаўлюся проста як да надыходу вясны. У святочных паштоўках, якімі наша арганізацыя віншуе ўсіх жанчын БДУ, мы пажадалі дамам вечнай вясны ў любую пару года, пры любым надвор'і і ў любым узросце. Давайце пусцім вясну ў нашы душы, і хай яна ніколі адтуль не сыхodziць. Няхай гэта свята будзе прыемным акцэнтам у паўсядзённай мітусні, дзе важна спыніцца і зразумець, што ўжо прыйшла новая пара і ўсё расцвітае: прырода і жанчыны.

Алена ЛЯЎШЭНЯ

Выкананне Калектыўнай дамовы 2016–2019 абмеркавалі на сумесным пасяджэнні Савета БДУ і прафкама работнікаў універсітэта. Мы папрасілі старшыню прафкама работнікаў БДУ Уладзіміра СУВОРАВА пракаментавачь працоўныя і сацыяльна-эканамічныя адносіны паміж наймальнікам і работнікамі ў рамках некаторых раздзелаў Калектыўнай дамовы.

Пра змены ў Калектыўнай дамоўе

Кантроль за выкананнем нормаў заканадаўства

– Калектыўная дамова будзе працаваць толькі тады, калі работнікі пра яе ведаюць, у курсе, чым напоўнены раздзелы і якія адносяцца непасрэдна да іх дзейнасці. Паклапаціцца пра тое, каб работнік быў праінфармаваны пра свае правы, павінны лідары прафсаюзных арганізацый. У БДУ створаны добры інструментарый вырашэння спрэчковых ці канфліктных пытанняў. Гэта ў першую чаргу розныя камісіі, у якія ўваходзяць прадстаўнікі адміністрацыі і прафсаюза. Калі работнік адчувае, што яго законныя правы якім-небудзь чынам парушаны ці ігнаруюцца, то першай інстанцыяй, куды яму трэба звярнуцца, павінен быць прафкам. А ў ідэале – прафбюро. Пакуль адзіная магчымасць кантролю за выкананнем пунктаў Калектыўнай дамовы – рэакцыя на сігналы ад работнікаў пра парушэнні. Калі няма заявы, значыць, усё ў парадку. За апошнія паўгода ў нас быў толькі адзін пісьмовы зварот ад работніка, што Калектыўная дамова была парушана па некалькіх пунктах. Прафбюро падраздзялення старанна вывучыла пытанні, была сабрана факталагічная база, і высветлілася, што кіраўніцтва падраздзялення дзейнічала строга ў рамках нарматыўна-прававой базы.

Навучальная нагрузка і графік адпачынкаў

– У Калектыўнай дамоўе напісана, што многае з таго, што робіць наймальнік, узгадняецца з прафкамам. Калі падыходзіць да гэтага так, як патрабуюць правяральныя органы, то гэта ўзгадненне можа ператварыцца ў працяглую працэдуру. Таму прафкам функцыю ўзгаднення перадаў прафбюро адпаведных структурных падраздзяленняў. Сэнс узгаднення з прафбюро я бачу ў падтрымцы і прыманні рашэнняў кіраўніка большасцю членаў калектыву. Падпісваючы дакумент, старшыня прафбюро, выражаючы настрой работнікаў, такую падтрымку і прыманне гарантуе. Так забяспечваецца найважнейшы складнік правільнасці рашэння – справядлівасць (для гэтай канкрэтнай сітуацыі). Найважнейшы – бо менавіта падтрымка і прыманне рашэння забяспечвае здаровы мікраклімат у калектыве, стварае камфортныя ўмовы для спакойнай і плённай працы ў зададзеным кірунку.

Так, напрыклад, зыходзячы з бачання загадчыка кафедры, камусьці вызначаецца навуковая нагрузка 300 гадзін,

Уладзімір Суворав

а камусьці – 1000. Візіруючы такое размеркаванне, старшыня прафбюро гарантуе, што большасць членаў калектыву разумее прычыны і згодная, што ў дадзенай сітуацыі гэта размеркаванне справядлівае (не накіравана супраць каго-сьці, а забяспечвае развіццё кафедры, значыць, у інтарэсах УСІХ).

Наколькі я ведаю, пакуль у бланку размеркавання нагрузкі віза прафсаюзнага лідара не закладзена. Лічу, што правільна было б гэту сітуацыю паправіць.

А вось у графіку адпачынкаў такая віза прадугледжана. Важна толькі, каб прафсаюзны лідар разумеў, што азначае яго подпіс.

Заўважу, што Калектыўная дамова гарантуе, напрыклад, права на адпачынак супрацоўніку па жаданні ў зручны для яго час. Калі жонка знаходзіцца ў адпачынку па цяжарнасці і родах – у перыяд гэтага адпачынку. Калі ён працуе па сумяшчальніцтве – адначасова з працоўным адпачынкам на асноўнай працы. Мужу і жонцы, якія працуюць у БДУ, адпачынак даецца, як правіла, адначасова.

Гарантыі занятасці

– У некаторых выпадках звальненне работніка па ініцыятыве наймальніка павінна быць узгоднена з прафкамам. За справядлівы перыяд ад адміністрацыі паступілі 22 запыты на ўзгадненне, кожны выпадак быў разгледжаны на прэзідыуме прафкама. Практычна ва ўсіх выпадках наймальнік дзейнічаў у адпаведнасці з заканадаўствам, але была сітуацыя, калі пры скарачэнні працоўных месцаў у «Брыганціне» пад звальненне трапілі адразу і муж, і жонка, пры гэтым апошняя была не згодная на звальненне – на гэта яна мае права ў адпаведнасці з Калектыўнай

дамовай. У выніку пасаду ў штат вярнулі. Што да работнікаў перадапенсійнага ўзросту (за 5 гадоў да вызначанага заканадаўствам пенсійнага ўзросту), якія добрасумленна працуюць, не дапускаюць парушэнняў працоўнай і выканальніцкай дысцыпліны і маюць стаж працы ў БДУ не меншы за 5 гадоў, то паводле Калектыўнай дамовы наймальнік абавязаны працягваць (заключаць) кантракты з імі не менш, чым да дасягнення агульнавызначанага пенсійнага ўзросту і атрымання імі права на поўную пенсію па ўзросце. Заўважу, што прынятыя прынцыпы кадравай палітыкі ў БДУ цалкам адпавядаюць гэтаму пункту, патрабуючы ад кіраўніка планавання працоўных траекторый работнікаў, у тым ліку каб пазбегнуць узроставай пасткі.

Аздараўленне

– Рэспубліканскі цэнтр па аздараўленні і санаторна-курортным лячэнні выдае нам пучэўкі ў асноўным узімку, калі выкладчыкі па аб'ектыўных прычынах паехаць не могуць. Гэта выклікае незадаволенасць, але не ўсе ведаюць, што ў адпаведнасці з Калектыўнай дамовай работнік можа набыць пучэўку ў санаторый у зручны для яго час за свой кошт, а яму наймальнік і прафкам акажуць сіметрычную дапамогу: цяпер па 8 рублёў за суткі. На гэтыя мэты за 2018 год было выдана: ППА работнікаў БДУ – 8 698 руб., а БДУ – 8 371 (рознiца тлумачыцца тым, што ў ППА работнікаў БДУ ўваходзяць прафсаюзныя арганізацыі юрасоб).

Паляпшэнне жыллёва-бытавых умоў

– Грамадскай камісіяй па жыллёвых пытаннях БДУ (старшыня – Янушэвіч І. І., сакратар –

Шчатко А. С.) прароблена няпростая праца па фарміраванні арганізацыі дольшчыкаў для будаўніцтва жыллага дома. У снежні 2018 г. гэта праца была завершана: пачалося будаўніцтва дома на 51 кватэру. Разам з тым пытанні яшчэ засталіся. Часта яны звязаны з несвоечасовым абнаўленнем дакументаў. Лічу, што тут прафсаюзныя лідары маглі б падстрахаваць сваіх работнікаў, якія знаходзяцца на ўліку тых, хто мае патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў. Наогул, такія простыя справы на працоўваецца аўтарытэт кожнага і арганізацыі ў цэлым.

Асноўныя змены ў Калектыўнай дамоўе 2016–2019:

– Складаць графік працоўных адпачынкаў на каляндарны год да 1 красавіка для работнікаў навуковых падраздзяленняў і да 1 мая для работнікаў студэнцкага гарадка.

– Пры спыненні працоўнай дамовы выплачваць работніку пенсійнага ўзросту, які бесперапынна прапрацаваў у БДУ ці на выбарных пасадах у прафкаме, пярвочнай прафсаюзнай арганізацыі студэнтаў БДУ, матэрыяльную дапамогу:

ад 10 да 15 гадоў – у памеры 1 аклада;
ад 15 да 20 гадоў – у памеры 1,5 аклада;
ад 20 да 25 гадоў – у памеры 2 акладаў;
ад 25 да 30 гадоў – у памеры 2,5 акладаў;
ад 30 да 35 гадоў – у памеры 3 акладаў;
ад 35 да 40 гадоў – у памеры 3,5 акладаў;
ад 40 да 45 гадоў – у памеры 4 акладаў;
ад 45 да 50 гадоў – у памеры 4,5 акладаў;
звыш 50 гадоў – у памеры 5 акладаў.

– У выпадку смерці работніка ці непрацуючага пенсіянера дапамогу аказваць асабе, якая ўзяла на сябе арганізацыю пахавання памерлага.

– Пашырыць пералік сродкаў індывідуальнай абароны, якія работнікам БДУ выдаюцца бясплатна.

Больш падрабязна пра сумеснае пасяджэнне Савета БДУ і прафкама работнікаў БДУ можна даведацца па спасылцы, размешчанай у «Інтэрнэце».

Дзеянне бягучай Калектыўнай дамовы заканчваецца 23 чэрвеня 2019 года, таму цяпер прафсаюзны камітэт распачаў арганізацыю абмеркавання новага дакумента, які будзе закліканы вырашыць існыя пытанні.

Валерыя БАНДАРЧЫК

НАШЫ ЮБІЛЯРЫ

04 сакавіка Ланчыцкі Казімір Мар'янавіч, галоўны інжынер Галоўнага гаспадарчага ўпраўлення
13 сакавіка Тозік Анатолій Афанасевіч, дырэктар Рэспубліканскага інстытута кітаязнаўства імя Канфуцыя
15 сакавіка Квасаў Мікалай Трафімавіч, галоўны навуковы супрацоўнік НДЛ фізікі іонна-плазменнай мадыфікацыі цвёрдых целаў
18 сакавіка Ушакоў Яўген Аляксеевіч, дацэнт кафедры тэарэтычнай фізікі і астрафізікі
19 сакавіка Крылоў Георгій Генадзевіч, дацэнт кафедры камп'ютарнага мадэлявання
21 сакавіка Чэрнік Уладзімір Уладзіміравіч, дацэнт кафедры батанікі

АБ'ЯВЫ

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ

АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ ПАСАД:

ЗАГАДЧЫКАЎ КАФЕДРАЎ: англійскай мовы гуманітарных факультэтаў; тэорыі і гісторыі дзяржавы і права; рэгіянальнай геалогіі; інфарматыкі і камп'ютарных сістэм.

ПРАФЕСАРАЎ КАФЕДРАЎ: дызайну моды; англійскай мовы гуманітарных факультэтаў; паліталогіі; рэгіянальнай геалогіі.

ДАЦЭНТАЎ КАФЕДРАЎ: англійскай мовы гуманітарных факультэтаў; фізічнай хіміі; радыяцыйнай хіміі і хіміка-фармацэўтычных тэхналогій; неарганічнай хіміі; тэарэтычнай і інстытуцыянальнай эканомікі; экалагічнага і аграрнага права; грамадзянскага права; паліталогіі; грамадзянскага працэсу і працоўнага права; карпаратыўных фінансаў; эканамічнай і сацыяльнай геаграфіі; камп'ютарных тэхналогій і сістэм; матэматычнага мадэлявання і аналізу дадзеных; інфармацыйных сістэм кіравання; метадаў аптымальнага кіравання.

СТАРШЫХ ВЫКЛАДЧЫКАЎ КАФЕДРАЎ: англійскага мовазнаўства; мастацтваў і асяроддзеванага дызайну; англійскай мовы гуманітарных факультэтаў; экалагічнага выхавання і спорту; англійскай мовы прыродазнаўчых факультэтаў; арганічнай хіміі; карпаратыўных фінансаў; грамадзянскага права; крымінальнага права; дзяржаўнага кіравання; геаграфічнай экалогіі; вышэйшай матэматыкі і матэматычнай фізікі; інфармацыйных сістэм кіравання; шматпрацэсарных сістэм і сетак; тэхналогій праграмавання.

ВЫКЛАДЧЫКАЎ КАФЕДРАЎ: мастацтваў і асяроддзеванага дызайну; грамадзянскага права.

АСІСТЭНТА КАФЕДРЫ тэхналогій праграмавання.

Тэрмін конкурсу – адзін месяц з дня апублікавання аб'явы. Адрас: 220030, г. Мінск, вул. Багдзіўская, 5а, упраўленне кадраў, тэл. 209-54-36.

ІНСТЫТУТ БІЗНЕСУ БДУ

АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ ПАСАД:

ДАЦЭНТА КАФЕДРЫ міжнароднага бізнесу.

СТАРШЫХ ВЫКЛАДЧЫКАЎ КАФЕДРАЎ міжнароднага бізнесу (3), бізнес-адміністравання, прававых і гуманітарных дысцыплін, маркетынгу.

Тэрмін конкурсу – адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Адрас: 220004, г. Мінск, вул. Шпалерная, 7, Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Інстытут бізнесу БДУ», тэл. 306-00-27, 306-00-28. sbmt@sbmt.by, mail@sbmt.by, www.sbmt.by.

РЭСПУБЛІКАНСКІ ІНСТЫТУТ ВЫШЭЙШАЙ ШКОЛЫ

АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ ПАСАД:

ЗАГАДЧЫКА КАФЕДРЫ моладзевай палітыкі і сацыякультурных камунікацый;

ПРАФЕСАРА КАФЕДРЫ кіравання і эканомікі вышэйшай школы.

Тэрмін конкурсу – адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Адрас: 220001, г. Мінск, вул. Маскоўская, 15, адзел кадраў, пакой 219, тэл. 200 91 07.

БДУ ў СМІ БЕЛАРУСІ

Конкурс на атрыманне грантаў рэктара для падрыхтоўкі кандыдацкіх і доктарскіх дысертацый упершыню заснаваны ў БДУ – wuz.by (06.02), zviazda.by, ecompress.by (07.02), interfax.by, news.21.by (08.02).

Больш за 650 выкладчыкаў БДУ будуць атрымліваць дадатковую прэмію па выніках рэйтынговых адзнак іх дзейнасці за мінулы год – БелТА, zviazda.by, news.mail.ru, news.yandex.by, byfin.by, pogovorim.by, ecompress.by, buhgalter.by, wuz.by, by.uto.news (07.02), БелаПАН (08.02).

У БДУ пачаўся прыём заявак на ўдзел у XII Міжнародным адкрытым студэнцкім PR-форуме «PR-кветка-2019» – БелТА, marketing.by, news.yandex.by, socnews.by (07.02), zviazda.by (16.02).

Першы моладзевы конкурс стартапаў Startup Heart пройдзе ў БДУ – wuz.by, ecompress.by (13.02), «Мінск-Навіны», zviazda.by (14.02).

Унікальнае ўгнаенне для раслін у біяраскладальнай плёнцы распрацавалі студэнты БДУ – interfax.by, wuz.by, ecompress.by (07.02), agronews.com (08.02), produkt.by (11.02), «Настаўніцкая газета» (14.02).

Свята ліхтароў і кітайскі Новы год адзначылі ў БДУ – СТБ, news.21.by (04.02), wuz.by (11.02), «Мінск-Навіны», news.yandex.by (13.02), zviazda.by (14.02).

Урачыстае адкрыццё школы юных эканамістаў адбылося ў БДУ – adukar.by (21.01), wuz.by (06.02), zviazda.by (07.02), mogu.by (09.02), «Мінск-Навіны», radiominsk.by (10.02), bsb.by, infobank.by, fingramota.by (11.02), adu.by (13.02).

Найлепшым камандзірам моладзевага атрада аховы правапарадку стаў магістрант БДУ Аляксей Вятошкін – БелТА (06.02), СТБ, «Знамя юности», sb.by (07.02), «Настаўніцкая газета» (09.02).

Каманда ФМА БДУ выступіць на Міжнародным юрыдычным конкурсе імя Джэсапа ў ЗША – БелТА, interfax.by, «Мінск-Навіны», belarus-online.by, news.21.by, uaport.net, telegraf.by (28.01), СТБ (05.02).

Паводле інфармацыі прэс-службы БДУ

Дэкрэту пра стварэнне Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта – 100 гадоў

Мінская і Маскоўская камісіі на працягу вясны 1919 г. многае зрабілі для пачатку паўнаўтаснай дзейнасці ўніверсітэта – падрыхтоўваліся памяшканні, абмяркоўвалася арганізацыйная структура, вялася распрацоўка навучальных планаў, ішлі перамовы з прафесарамі і выкладчыкамі, пачалі працу падрыхтоўчыя курсы.

Як вядома, датай стварэння БДУ лічыцца 30 кастрычніка 1921 года, калі пачаліся паўнаўтасныя заняткі са студэнтамі. Разам з тым у сусветнай практыцы кропкай адліку часта служыць выданне афіцыйнай пастановы пра заснаванне той ці іншай вышэйшай навучальнай установы. Такой вяхой для нашага ўніверсітэта з'яўляецца дэкрэт пра адкрыццё БДУ, апублікаваны 25 лютага 1919 года. За наступныя месяцы была прароблена вялікая арганізацыйная праца, але дзейнасці ўніверсітэта перашкодзіла складанае ваенна-палітычнае становішча ў краіне.

Да пытання пра стварэнне ў Беларусі свайго ўніверсітэта

У даследчай літаратуры часта адзначаецца, што беларускія землі ў складзе Расійскай імперыі вылучаліся сваёй «выключнасцю» пасля закрыцця ў 1832 г. Віленскага ўніверсітэта. У краі адсутнічалі вышэйшыя навучальныя ўстановы, і для атрымання адукацыі выходцам Беларусі даводзілася з'язджаць у Маскву і Пецярбург. Не дзіўна, што пытанне пра адкрыццё ў Беларусі ўніверсітэта неаднаразова ўздымалася мясцовай грамадскасцю, але кожны раз безвынікова. Стварэнне ў беларускіх гарадах напярэдадні Першай сусветнай вайны настаўніцкіх інстытутаў, якія не з'яўляліся ў той час установамі вышэйшай адукацыі, і філіялаў універсітэтаў, якія ўжо існавалі ў імперыі, не магло кампенсавать адсутнасць свайго класічнага ўніверсітэта.

Таму пасля Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. адным з першых памкненняў беларускіх эліт, якія прадстаўлялі розныя палітычныя сілы і напрамкі, стала пытанне пра стварэнне ў Беларусі свайго ўніверсітэта. Найбольш канцэнтравана гэта жаданне было выяўлена на Усебеларускім з'ездзе ў снежні 1917 г., аднак наступныя падзеі не спрыялі рэалізацыі ідэі заснавання ўніверсітэта.

У канцы 1918 г. улада на тэрыторыі Беларусі пасля нямецкай акупацыі перайшла да бальшавікоў. 1 студзеня 1919 г. у Смаленску было абвешчана стварэнне Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікі Беларусі (ССРБ). У гэтых умовах ініцыятары стварэння ў краіне ўніверсітэта змаглі актывізаваць сваю дзейнасць і зацікавіць гэтым праектам новыя ўлады.

Разумеючы важнасць дзейнасці вышэйшай навучальнай установы ў рэспубліцы, новая ўлада распачынае захады для рэалізацыі гэтага грамадскага запыту, разглядаючы арганізацыю ўніверсітэта не толькі як культурную, але і палітычную задачу. 14 лютага 1919 г. на пасяджэнні калегіі Камісарыята народнай асветы разглядалася пытанне пра стварэнне ў камісарыяце аддзела вышэйшых школ і, у сувязі з гэтым, пытанне пра адкрыццё дзяржаўнага ўніверсітэта ў Мінску. Было пастаноўлена «склікаць камісію з прадстаўнікоў зацікаўленых арганізацый і ўстаноў для ства-

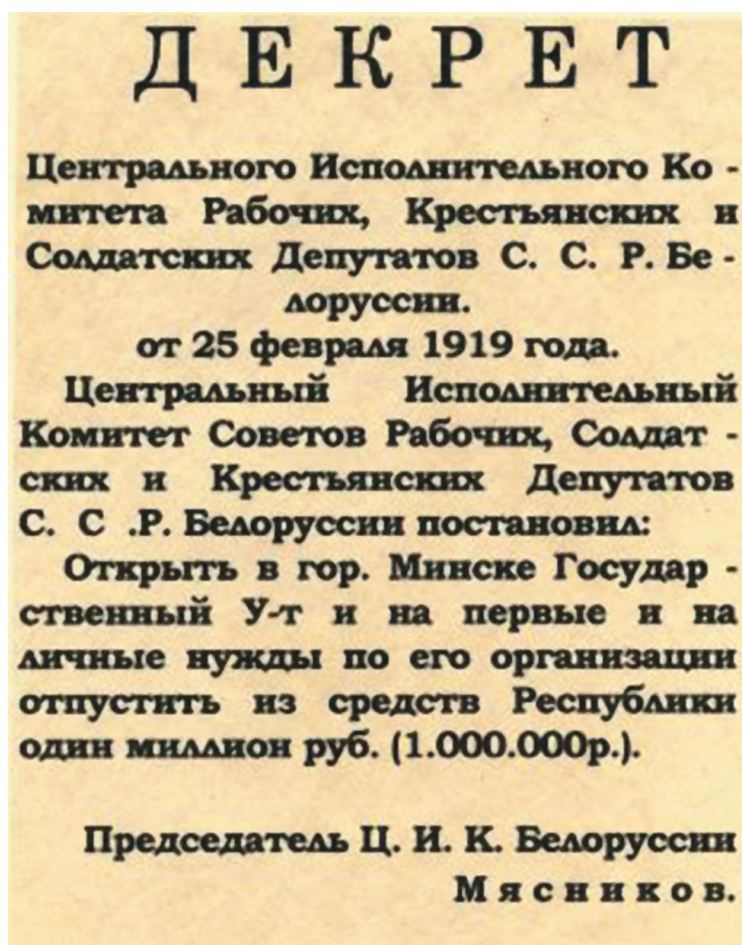
Яўхім Карскі – ідэйны натхняльнік стварэння Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

рэння дзяржаўнага ўніверсітэта ў горадзе Мінску, тав. Чарвякову даручыць склікаць згаданую камісію».

Выданне дэкрэта аб адкрыцці БДУ

24 лютага 1919 г. Вялікі Прэзідыум ЦВК ССРБ прыняў рашэнне пра пажаданае адкрыццё ў Мінску ўніверсітэта, а ўжо на наступны дзень, 25 лютага, быў выдадзены дэкрэт, якім Цэнтральны Выканавы Камітэт ССРБ паставіў «адкрыць у г. Мінску Дзяржаўны ўніверсітэт і на першыя і наўныя патрэбы па яго арганізацыі адпусціць са сродкаў рэспублікі 1 млн рублёў».

Першы будынак універсітэта на вул. Чырвонаармейскай (цяперашні гістарычны факультэт)

У надзвычай сціслыя тэрміны пры губернскай камісарыяце народнай асветы пад кіраўніцтвам акадэміка Я. Ф. Карскага была сфарміравана спецыяльная камісія, у склад якой увайшлі А. Р. Чарвякоў, В. Л. Іваноўскі, С. Д. Камінскі, М. Я. Фрумкіна і іншыя.

Перад камісіяй стаялі тры найважнейшыя задачы: атрыманне дастатковага фінансавання для адкрыцця ўніверсітэта, знаходжанне ў разбураным Мінску прыдатных будынкаў, якія можна было б прыстасаваць для ўніверсітэцкіх патрэб, і забеспячэнне ўніверсітэта выкладчыкамі і кадрамі.

Да пытання фінансавання новага ўніверсітэта ўлады неадна-

разова звярталіся, адшукваючы сродкі з усіх даступных (і, трэба сказаць, у тыя суровыя часы вельмі бедных) крыніц. Дадаткова да мільёна рублёў, вызначаных дэкрэтам ад 25 лютага, быў вылучаны крэдыт у 10 мільёнаў па лініі камісарыята, але з 1 сакавіка пералік грошай па ім у сувязі з цяжкай фінансавай сітуацыяй быў спынены. Таму 10 сакавіка калегія губернскага камісарыята паставіла ўзбудзіць хадайніцтва перад урадам пра аднаўленне фінансавання па гэтым артыкуле. Грошы, як відаць, паступілі, бо 18 красавіка 1919 г. калегія са сродкаў, адпущаных універсітэту, вылучыла 100 000 рублёў на арга-

нізацыю ўніверсітэцкай сельскагаспадарчай фермы.

Што да памяшканняў для арганізацыі ўніверсітэта, то ўжо 10 сакавіка 1919 г. на пасяджэнні Мінскай камісіі па арганізацыі БДУ было разгледжана пытанне пра перадачу ўніверсітэту будынка былога камерцыйнага вучылішча, у якім размяшчаліся ваенныя курсы Заходняй дывізіі. Пад універсітэт планавалася адвесці і памяшканне былой мужчынскай гімназіі на рагу вуліц Губернатарскай і Падгорнай, будынкі духоўнай семінарыі на Аляксандраўскай вуліцы, былога жаночага духоўнага вучылішча на рагу вуліц Широкай і Міхайлаўскай, былога

ваеннага шпітала, губернскай земскай бальніцы, рэальнага вучылішча Э. Хайкіна, гімназіі К. Фальковіча і С. Зубакіна.

Справу стварэння Беларускага ўніверсітэта цэнтральныя органы савецкай улады ў Маскве трымалі пад непасрэдным кантролем. Як і раней, універсітэт на заходніх межах ужо савецкай дзяржавы меў важнае палітычнае значэнне. Пры Народным камісарыяце асветы РСФСР у дапамогу Мінскай камісіі была ўтворана асаблівая Маскоўская камісія ў складзе выдатных расійскіх навукоўцаў і прадстаўнікоў наркаматаў (рашэнне пра яе стварэнне было прынята 22 сакавіка 1919 г.). На пасяджэнні 28 сакавіка 1919 г. было прапанавана прымаркаваць адкрыццё ўніверсітэта да 1 мая, на што была скіравана праца абедзвюх камісій – як мінскай, так і маскоўскай.

Адной з галоўных задач маскоўскай камісіі быў падбор кандыдатаў для выкладання ў новым універсітэце. На працягу красавіка 1919 г. маскоўская камісія разглядала заявы маскоўскіх прафесараў, многія з якіх пасля сталі супрацоўнікамі БДУ, як, напрыклад, У. М. Перцаў, Д. А. Жарынаў і У. І. Пічэта.

За два вясновыя месяцы Мінская камісія арганізавала падрыхтоўчыя курсы для ахвотнікаў паступіць ва ўніверсітэт, быў наладжаны прыём заяў на навучанне ў ВУН. Нягледзячы на праблемы з фінансаваннем і няпэўнасць палітычнай сітуацыі, падрыхтоўчыя курсы меркавалася адкрыць 1 мая 1919 г. Такім чынам, малады ўніверсітэт практычна адразу разгарнуў практычную дзейнасць па забеспячэнні першага набору студэнтаў.

Акупацыя Мінска польскімі войскамі

Абедзве камісіі (Мінская і Маскоўская) на працягу вясны 1919 г. многае зрабілі для пачатку паўнаважнай дзейнасці ўніверсітэта – абмяркоўвалася яго арганізацыйная структура, вялася распрацоўка навучальных планаў, ішлі перамовы з прафесарамі і выкладчыкамі, пачалі працу падрыхтоўчыя курсы.

Аднак добрыя намеры арганізатараў універсітэта разбіліся аб суровую рэальнасць ваенных дзеянняў. Ужо ў лютым 1919 г. пачаліся сутыкненні польскіх войскаў з савецкімі атрадамі. На працягу лютага–каравіка лінія фронту ўсё бліжэй падыходзіла да Мінска. 8 красавіка 1919 г. пастановай ЦВК Літоўска-Беларускай ССР у краіне было ўведзена ваеннае становішча. Гэта адбылася і на ўніверсітэцкіх справах: 27 красавіка прымаецца рашэнне перанесці адкрыццё ўніверсітэта з 1 мая на восень 1919 г.

Аднак сітуацыя працягвала пагаршацца – 2 мая абвешчана пра ўсеагульную мабілізацыю ў рэспубліцы, 19 мая ўрад быў эвакуіраваны з Мінска ў Бабруйск, а 19 ліпеня 1919 г. СНК Літоўска-Беларускай ССР прыняў пастанову пра спыненне сваёй дзейнасці і перадачу кіравання неакупаванымі тэрыторыямі Мінскаму губернскаму рэвалюцыйнаму камітэту. У такіх умовах весці працу па адкрыцці ўніверсітэта становілася ўсё цяжэй, а з 8 жніўня 1919 г. пасля захопу Мінска польскімі войскамі – і зусім немагчыма. Вярнуцца да ідэі стварэння першага беларускага ўніверсітэта атрымалася толькі праз год, пасля вызвалення беларускіх земляў ад польскіх войскаў.

А. І. МАЛЮГІН,
кандыдат гістарычных навук

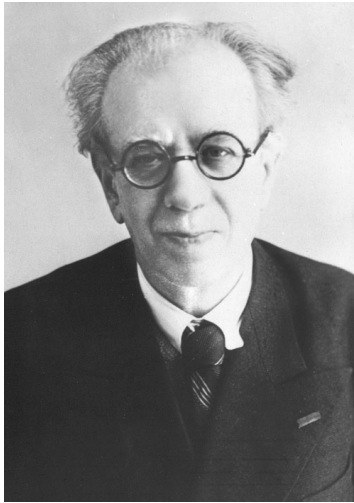
«Трэба адкрыць універсітэт без хлеба і сала, але з любоўю да гэтай справы»

У. І. Пічэта пра гісторыю ўтварэння Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

Зараджэнне Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта добра апісана ў літаратуры дзякуючы перш за ўсё аднаму з тых, хто стаяў ля яго вытокаў – прафесару Ф. Ф. Туруку, які надрукаваў у першым нумары «Трудов Белорусского государственного университета в Минске» за 1922 г. свой «Універсітэцкі летапіс». З яго чытач можа даведацца, якія абышліся спробы, пачынаючы са студзеня 1917 г. і нават раней, па адкрыцці ў Мінску ўніверсітэта, хто прымаў удзел у гэтых спробах і г. д. Аўтар «летапісу» аддае даніну павагі першаму акадэміку-беларусу, выдатнаму філолагу Я. Ф. Карскаму, а таксама выхаванцу і прафесару Кіеўскага ўніверсітэта св. Уладзіміра, доктару гісторыі М. В. Доўнар-Запольскаму, якія распрацавалі (кожны – свой) праекты статута ўніверсітэта і актыўна ўдзельнічалі (першы) у яго стварэнні яшчэ ў пачатку 1919 г. Прозвішча У. І. Пічэты ва ўніверсітэцкім кантэксце ўзнікае толькі летам 1920 г., пасля вызвалення Беларусі ад польскіх войскаў, у сувязі з утварэннем і дзейнасцю ў Маскве пры Наркамасветы РСФСР камісіі садзейнічання адкрыццю ўніверсітэта ў Мінску ў складзе В. Т. Тэр-Аганесавы, праф. У. П. Волгіна, акад. Я. Ф. Карскага, праф. У. І. Пічэты, Л. С. Мінора, Ф. Ф. Турука і інш. У канцы снежня 1920 г. камісія вызджае ў Мінск, дзе каля тыдня працуе над вырашэннем розных пытанняў, звязаных з адкрыццём універсітэта. Карыстаючыся знаходжаннем у Беларусі, Пічэта 28 снежня чытае ў памяшканні Мінскага інстытута народнай асветы лекцыю «Міжнароднае становішча Беларусі ў мінуўшчыне і ў сучаснасці», на наступны дзень выступае ў рабочым клубе з лекцыяй «Дзекабрысты, рэвалюцыя 1905 г. і рэвалюцыя 1917 г.». Газета «Савецкая Беларусь» пісала пра лекцыі, што прайшлі з поўным аншлагам: «Прыцягвалі ўсіх і цікавая тэма, і паважанае вучонае імя лектара, які з'яўляецца першакласным знатаком беларускага пытання».

Узнікае пытанне, а ці быў У. І. Пічэта раней у Мінску, гэта значыць пасля вызвалення горада ад кайзераўскіх войскаў, калі тут пачалася падрыхтоўчая праца па адкрыцці ўніверсітэта, дзякуючы якой 25 лютага 1919 г. і быў прыняты дэкрэт ЦВК ССРБ аб адкрыцці Дзяржаўнага ўніверсітэта і аб вылучэнні са сродкаў рэспублікі на першыя яго патрэбы па арганізацыі аднаго мільёна рублёў. Дакладна вядома, напрыклад, што ён прыязджаў у Віцебск, горад свайго дзяцінства, у верасні 1918 г. і чытаў там 6, 7 і 8 верасня лекцыі на тэму «Гісторыя Беларусі».

Звернемся да яго асабістай справы інспектара Галоўнага ўпраўлення па справах архіваў Наркамасветы РСФСР, якая захоўваецца ў адпаведным фондзе Дзяржаўнага архіва Расійскай Федэрацыі. Яна сведчыць, што Пічэта быў залічаны на пасаду

Уладзімір Пічэта – першы рэктар БДУ

абласнога інспектара Дзяржаўнага архіўнага ўпраўлення Расіі 15 ліпеня 1918 г.; 8 мая 1919 г. быў пераведзены на пасаду галоўнага інспектара; у ліпені 1921 г. узначаліў навукова-тэарэтычны аддзел ўпраўлення. У асабістай справе падшыты копіі дакументаў, якія сведчаць, што Пічэта пастаянна раз'язджаў па камандзіроўках: быў у 1918–1919 гг. ва Уладзіміры, Яраслаўлі, Сергіевым Пасадзе, Харкаве. Па пасведчанні ад 24 снежня 1920 г.: «Прад'яўнік гэтага галоўнага інспектар У. І. Пічэта тэрмінова камандзіруецца ў г. Мінск для арганізацыі Губернскага архіўнага фонду». Разам з гэтым пасвед-

чаннем падшыты ліст Наркамасветы РСФСР у Галоўархіў ад 25 снежня 1920 г. наступнага зместу: «Аддзел вышэйшых навуковых устаноў просіць Галоўархіў паведаміць у Аддзел, ці не сустракаецца перашкод да адкамандзіравання У. І. Пічэты на 10 дзён у г. Мінск у сувязі з пытаннем пра адкрыццё Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта». Далей падшыты станоўчы адказ на яго з боку кіраўніцтва Галоўархіва.

Такім чынам, у асабістай справе Пічэты няма звестак пра яго паездку ў 1919 г. у Мінск. Аднак, звярнуўшыся да пратакола пасяджэння калегіі Галоўархіва РСФСР ад 10 студзеня 1919 г., знаходзім там інфармацыю аб камандзіраванні інспектара У. І. Пічэты ў г. Смаленск дзеля агляду ваенных архіваў «адначасова з меркаванай яго паездкай у Мінск». Такім чынам, зробім выснову, што мог сустракацца там з кіраўніцтвам рэспублікі з нагоды стварэння ўніверсітэта. Да такой думкі падводзяць успаміны А. Р. Чарвякова, якія былі падрыхтаваны ў 1935 г. для зборніка памяці А. Ф. Мяснікова. Аўтограф успамінаў за аўтарскай праўкай захоўваецца ў Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь. У іх гаворыцца наступнае: «Літаральна назаўтра пасля вызвалення Мінска ад нямецкіх акупантаў, пад

пагрозай нашэсця белапалаякаў А. Ф. Мяснікоў склікаў нараду з прадстаўнікоў Наркамасветы БССР, навуковых, грамадскіх дзеячаў Мінска і паставіў (далей выкраслена слова «ўпершыню» – заўв. аўт.) пытанне пра стварэнне Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта».

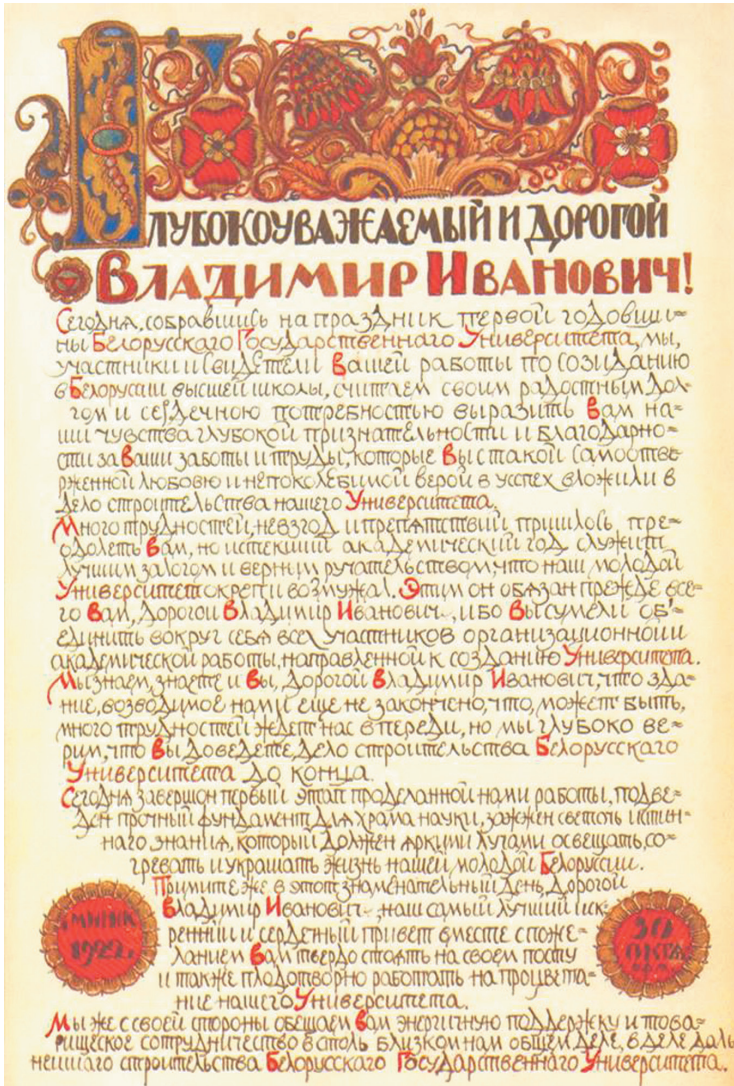
А што ж гаворыць сам Пічэта з гэтай нагоды? Два гады таму нашы расійскія калегі выявілі і надрукавалі стэнаграму даклада У. І. Пічэты, якая захоўваецца ў Навуковым архіве Інстытута расійскай гісторыі РАН. Доклад называецца «25-годдзе ўтварэння Беларускай ССР». У. І. Пічэта выступаў з ім на пасяджэнні сектара гісторыі савецкага перыяду Інстытута гісторыі АН СССР 6 студзеня 1944 г. Прывядзём далей фрагмент даклада, які датычыцца гісторыі стварэння БДУ. Ён павойму цікавы, хаця і патрабуе да сябе крытычнага стаўлення:

«Мала каму вядома, як ствараўся ўніверсітэт. Паколькі я быў удзельнікам гэтай справы, я магу вам распавесці пра адну нараду, на якой былі 4 чалавекі: я, тав. Турук, які працуе ў Маскве выкладчыкам адной вышэйшай школы, і два беларускія дзеячы – адзін узначальваў урад, іншы ўзначальваў беларускую партыйную арганізацыю. Пасяджэнне праходзіла ў маі. Яно пачалося ў 10 гадзін вечара і скончылася пад раніцу. Тут змагаліся два пункты гледжання: адны заяўлялі, што не трэба адкрываць універсітэт, пакуль няма сала і хлеба. Гэта быў пункт гледжання прадстаўнікоў партыйнай арганізацыі і тав. Турука. А іншы пункт гледжання заключаўся ў тым, што трэба адкрыць без хлеба і сала, але з любоўю да гэтай справы. Спрэчка працягвалася 8 гадзін. У 6 гадзін раніцы пасяджэнне скончылася, было вырашана адкрыць універсітэт, была здабыта перамога...»

Хто ж меў рацыю: тыя, якія казалі, што патрэбны хлеб і сала, а потым універсітэт, ці тыя, якія чыталі лекцыі ў футрах і шапках, таму што тэмпература была мінус 30, але хацелі стварыць універсітэт? Мелі рацыю апошнія, таму што праз 5 гадоў, калі ўніверсітэт выпусціў медыкаў, юрыстаў, педагогаў... то апынулася, што Беларусь атрымала адразу кадры сваёй мясцовай інтэлігенцыі...

Я павінен спецыяльна адзначыць, што калі б не было Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, які быў створаны ў самых цяжкіх умовах, то далейшае адкрыццё вышэйшай школы і фарміраванне беларускай культуры і беларускай інтэлігенцыі праходзіла б больш балюча і з вельмі значнымі цяжкасцямі. ...Я лічу, што Беларускі ўніверсітэт сыграў вялікую ролю ў галіне развіцця беларускай культуры. Ён фарміраваў беларускую інтэлігенцыю».

М. Ф. ШУМЕЙКА,
загадчык кафедры
крыніцазнаўства,
канд. гіст. навук, дацэнт

Вішавальны ліст рэктара У. І. Пічэты ад прафесараў і выкладчыкаў універсітэта. 30 кастрычніка 1922 г.

Жывая энцыклапедыя прафесара матэматыкі Пятра Забрэйкі

У GoogleScholar ён лідар па цытаванасці сярод навукоўцаў БДУ. Бліскучы матэматык, даступны і просты ў размове – такімі словамі характарызуюць калегі прафесара Пятра ЗАБРЭЙКУ, які 3 лютага адсвяткаваў 80-годдзе. Да гэтай даты быў прымеркаваны навуковы семінар, дзе ён распавёў пра свой шлях у навуцы.

Пётр Пятровіч нарадзіўся ў Варонежы ў 1939 годзе. На яго дзяцінства выпалі цяжкія ваенныя гады і перыяд аднаўлення краіны. Як адзначае навуковец, яму пашанцавала з настаўнікамі. У школе настаўніца матэматыкі ўмела без лішніх слоў растлумачыць сутнасць матэматычнага факта так, каб нават самыя гультаватыя разумелі прадмет.

– Студэнцтва праходзіла ў Варонежскім дзяржаўным універсітэце, – распавядае П. П. Забрэйка. – Там сустрэў людзей, якія, згаладаўшыся на вайне, імкнуліся навучыць моладзь усяму, што ўмелі самі. У Варонежы я пазнаёміўся з выбітнымі матэматыкамі, якія ў рознай ступені паўплывалі на мой лёс.

Ён прыгадвае, як па рэкамендацыі Анатоля Іванавіча Пярова, які вёў у яго матэматычны гурток, вядомы матэматык Марк Аляксандравіч Краснасельскі прапанаваў яму працу.

– Некалкі студэнтаў сядзелі ў Краснасельскага дома за сталом і запісвалі. Ён дыктаваў свае артыкулы ці кнігі. Пры гэтым Марк Аляксандравіч дамагаўся таго, каб маладыя людзі разумелі сутнасць яго слоў. Ён навучыў бачыць не толькі шкільны матэматыкі, які звычайна даюць у кнігах, а яе жывое цела. Так у мяне ў галаве пачало штосьці зараджацца. У выніку гэтай працы стаў адным з суаўтараў (з М. А. Краснасельскім, А. І. Пяровым, А. І. Павалоцкім) манаграфіі «Вектарныя палі на

плоскасці». Тыя ідэі, якія развіваліся ў кнізе, паслужылі асновай маёй кандыдацкай дысертацыі, – распавядае навуковец.

Пасля аспірантуры працаваў у ВДУ. У 1968 годзе абараніў доктарскую дысертацыю, тым самым стаў адным з самых маладых дактароў фізіка-матэматычных навук у СССР. У гэтым жа годзе пачаў працаваць у Інстытуце праблем кіравання АН СССР.

Яраслаўскаму дзяржаўнаму ўніверсітэту імя П. Р. Дзямідава ён прысвяціў 10 гадоў кар’еры. Тут з 1971 да 1981 года прайшоў шлях ад загадчыка кафедры матэматычнага аналізу да прарэктара па навуковай рабоце.

– Аднойчы ў Яраслаўль прыехаў выкладчык БДУ Якаў Валянцінавіч Радына. Пасля нашага знаёмства я атрымаў запрашэнне ад рэктара БДУ Уладзіміра Аляксеевіча Белага папрацаваць у Мінску. Пагадзіўся, і вось у гэтых сценах працую амаль 40 гадоў, – дзеліцца Пётр Пятровіч. – У цэлым, не шкадую, што правёў гэты час менавіта ў БДУ. Тут я пазнаёміўся з мноствам цудоўных людзей, размаўляў з якімі мне заўсёды было прыемна. Удзячны ўніверсітэту і калегам.

Яго гісторыя ў БДУ склалася так: з 1981 года займаў пасаду прафесара кафедры функцыянальнага аналізу ММФ, з 1988 да 2003 года – загадчык кафедры нелінейнага аналізу і аналітычнай эканомікі, а ў наш час –

прафесар кафедры функцыянальнага аналізу і аналітычнай эканомікі.

Яго навуковыя даследаванні адносяцца да галіны функцыянальнага аналізу, дыферэнцыяльных і інтэгральных ураўненняў, лікавых метадаў, матэматычнай фізікі, эканамічных мадэляў. Ён напісана каля 500 навуковых прац, 11 манаграфій. 33 вучні Пятра Забрэйкі з’яўляюцца кандыдатамі і 9 – дактарамі фізіка-матэматычных навук.

У GoogleScholar П. П. Забрэйка займае першае месца па цытаванасці сярод навукоўцаў БДУ. Статыстыка цытавання вядомага матэматыка роўная 7107. Ён член рэдакцыйных калегій некалькіх часопісаў, член двух саветаў па абароне дысертацый пры ВАК. Навуковец праводзіў даследаванні ва ўніверсітэтах Вялікабрытаніі, Германіі, Італіі, Канады, ЗША, Швецыі, Ізраіля і інш.

Алена ЛЯЎШЭНЯ

Слова калегам

Дэкан ММФ БДУ Дзмітрый МЯДЗВЕДЗЕЎ:

– У маім разуменні Пётр Пятровіч – жывая энцыклапедыя. Калі інтэрнэт толькі ўваходзіў у нашу штодзёнасць, Пётр Пятровіч ужо казаў пра розныя браўзеры і іншыя дэвайсы. Нават цяпер не ўсе маладыя супрацоўнікі факультэта сябруюць з камп’ютарам так, як гэта рабіў ён 20 гадоў назад. Нашаму факультэту пашанцавала, бо ў нашых шэрагах ёсць такі выбітны навуковец.

Мая МАЗЕЛЬ, дацэнт кафедры функцыянальнага аналізу і аналітычнай эканомікі, аспірантка П. П. Забрэйкі:

– Старалася хадзіць на ўсе яго лекцыі. Хоць мяне вучылі выдатныя выкладчыкі, але на лекцыях Забрэйкі я пачувалася нязнайкай. Ён выкладаў

матэматыку з геаметрычнага пункта гледжання, у той час як нам яе падавалі, галоўным чынам, з пункта гледжання алгебраічных уласцівасцяў. І кожны раз, здзіўляючыся, я слухала з задавальненнем. Навучанне ў Пятра Пятровіча значна пашырыла мае веды і кола інтарэсаў.

Міхаіл ЖУРАЎКОЎ, загадчык кафедры тэарэтычнай і прыкладнай механікі:

– Абмен навукоўцамі – унікальная з’ява. Наш факультэт сфарміраваўся дзякуючы такім асобам, якія ў свой час пераехалі ў Мінск. Выклікае павагу тое, як Пётр Пятровіч ставіцца да навукі. На адным пасяджэнні была прамоўлена фраза: «Няма калі займацца навукай», – на што Забрэйка адказаў: «Калі хоча адзін дзень

штосьці не напішу і не падумаю, лічы, ён пражыты дарма». Гэта рыса сапраўднага навукоўца, аддаванага сваёй справе.

Валянцін ГАРОХАВІК, член-карэспандэнт Акадэміі навук, прафесар кафедры функцыянальнага аналізу і аналітычнай эканомікі:

– Удзячны лёсу за тое, што мы знаёмыя 30 гадоў. У 1991 годзе ён прапанаваў мне перайсці да яго на кафедру. Пагадзіўся, і з тых часоў у нас склаліся блізкія адносіны і ў працы, і ў выкладанні. Забрэйка не толькі адораны матэматык, ён таленавіты ва ўсім. Выдатна ведае сусветную гісторыю, гісторыю Расіі і Беларусі. Шмат фактаў пра краіну я дазнаўся ад яго. Выявіў, што большасць кніг чытаю па яго рэкамендацыі. Гэта выключна разумны і цікавы чалавек!

Працаваць над складанымі пытаннямі

Лабараторыя аптычных уласцівасцяў паўправаднікоў НДІ прыкладных фізічных праблем імя А. Н. Сеўчанкі занятая ў сферы абароны інфармацыі, дзе працуе не шмат арганізацый. Даводзіцца сутыкацца з няпростай апаратурай. Герой праекта «Новы погляд» – Мікалай РАШЧЭНЯ, загадчык лабараторыі.

У НДІ прыйшоў яшчэ студэнтам

Мікалай Рашчэня скончыў сярэдняю школу Салігорска з залатым медалём. Выпускнік ведаў дакладна, што вучыцца хоча ў БДУ. Абраў прыдатны для сябе факультэт радыёфізікі і камп’ютарных тэхналогій. Сваё працоўнае месца ён таксама знайшоў у структуры ўніверсітэта.

– На 3 курсе пры размеркаванні па спецыялізацыях абраў кафедру сістэмнага аналізу. Тады надыйшоў час пісаць курсавую працу, маім кіраўніком стаў Генадзь Фёдаравіч Астапенка, выкладчык і па сумяшчальніцтве супрацоўнік лабараторыі аптычных уласцівасцяў паўправаднікоў НДІ ПФП імя А. Н. Сеўчанкі. Ён спецыяліст у сферы абароны інфармацыі, якую я вызначыў для сваёй навуковай працы. Такім чынам, ён фактычна прывёў мяне ў НДІ ПФП. На 5 курсе я прыйшоў працаваць у лабараторыю на паўстаўкі, – узгадвае Мікалай Аляксандравіч.

БДУ скончыў з адзнакай. У дыпламе напісана спецыяльнасць «Фізічная электроніка». Пасля вучобы ў магістратуры прыйшоў у лабараторыю на пасаду малодшага навуковага супрацоўніка. Тут удалося пабудаваць кар’еру: у 2010 годзе стаў загадчыкам лабараторыі. На гэтай пасадзе ён змяніў Пятра Васільевіча Кучынскага, які стаў дырэктарам інстытута.

– БДУ – гэта альма-матар, штосьці роднае, – разважае кіраўнік. – Студэнцкія гады захаваліся ў памяці як самыя ярскія ўражанні. Усё было побач: інтэрнат, факультэт, а зараз і працу тут жа. Я застаўся ў сістэме БДУ, прывязаўся да ўніверсітэта. Часта даводзіцца затрымлівацца пасля працоўнага дня ў лабараторыі, таму магу сказаць, што гэта маё жыццё. Яшчэ для мяне БДУ ўспрымаецца як брэнд: ён як быў найлепшай ВУН краіны, так ён і застаецца.

Пра навуку, вытворчасць і рамонт спецыяльнай апаратуры

У лабараторыі працуе 15 супрацоўнікаў, разам з сумяшчальнікамі. Калектыву зладжана займаецца няпростай тэмай.

– Лабараторыя ў савецкі час займалася аналізам устойлівасці паўправаднікоў да выпраменьванняў (у прыватнасці, радыяцыйнай устойлівасці матэрыялаў), – распавядае кіраўнік. – Пасля распаду Саюза паўсталі неабходнасць знайсці прымяненне ў іншых галінах. Калектыву абраў нішу сістэмы абароны інфармацыі, што і зараз з’яўляецца нашым асноўным кірункам. У гэтай сферы працуе не так шмат арганізацый. Наша дзейнасць трапляе пад ліцэнзаванне, у нас ёсць ліцэнзія Аператыўна-аналітычнага цэнтра пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, КДБ.

Працуем і ў навуцы, і ў вытворчасці. Заказчыкамі выступаюць як дзяржаўныя, так і камерцыйныя арганізацыі.

Загадчык робіць акцэнт на тым, што ў лабараторыі ёсць фундаментальны навуковы складнік – праводзяць даследаванні, каб развівацца, а ў далейшым знайсці ідэям практычнае прымяненне. У тым ліку выконваюць праекты даследаванняў па дзяржаўных навукова-тэхнічных праграмах.

Лабараторыя арыентавана на атрыманне прыбытку. Таму апроч усяго іншага займаюцца дробнасерайнай вытворчасцю спецыяльных сродкаў, якія выкарыстоўваюцца ў сферы абароны інфармацыі. Напрыклад, гэта распрацоўка генератара выпадковых лікавых паслядоўнасцяў (ВЛП) гарантэаванай якасці ў рамках праграмы Саюзнай дзяржавы «Абарона агульных інфармацыйных рэсурсаў Беларусі і Расіі». У наш час ніводная крыптаграфічная сістэма не абыходзіцца без генератараў ВЛП. Атрыманне ВЛП гарантэаванай якасці асабліва важнае для працэдур генерацыі ключоў, фарміравання параметраў для крыптаграфічных алгарытмаў і пратаколаў.

У сценах лабараторыі выконваюцца навукова-даследчыя і вопытна-канструктарскія работы. У прыватнасці, праводзяць даследаванні, дзе ацэньваюць створаныя іншымі ўстановамі прадукты па абароне і апрацоўцы інфармацыі. Заказчыку цікава даведацца погляд на абароненасць тэхнікі.

Яшчэ ў лабараторыі выконваюць працы па рамонце апаратуры спецыяльнага прызначэння, за якія акрамя НДІ ПФП больш ніхто не бярэцца. Часта ачышчаюць рамонт бывае няпроста з-за адсутнасці схематэхнічнага рашэння і інструкцый па карыстанні. Часам тэхніка трапляе ў лабараторыю без дакументацыі, даводзіцца яе вучаць і асвойваць.

– Як палепшыць структуру? Думаю, усё вырашаюць кадры, – разважае Мікалай Аляксандравіч. – Хоць у нас калектыв стабільны, аднак мы знаходзімся ў пошуку добрых супрацоўнікаў. Акрамя таго ў электроніцы без сучаснага абсталявання цяжка. Калі матэрыяльна-тэхнічная база будзе паляпшацца, то павысіцца і эфектыўнасць працы.

Чым трэба валодаць маладому супрацоўніку?

Як каза загадчык, лабараторыя падтрымлівае сувязь з ФРКТ і фізфакам, адкуль маладыя людзі прыходзяць па практыку. У дадатак ёсць студэнцкая лабараторыя пры НДІ ПФП, дзе можна паглядзець збоку, што атрымліваецца ў студэнтаў, каб запрасіць кагосьці на працу. Таксама ў лабараторыі працуюць некалькі маладых выпускнікоў БДУ. На пытанне пра тое, што трэба ўзяць маладому супрацоўніку ад першага працоўнага месца ў любой галіне, Мікалай Рашчэня адказвае так:

– Усё залежыць ад маладога чалавека і яго стаўлення да працы. Калі ідзе плынь людзей, спрабую перасцерагчы, што ў нас складана: трэба ведаць мовы праграмавання, асвоіць сістэмныя рэчы. Некаторых гэта палохае. Аднак у нас склаўся калектыв, гатовы дапамагчы ў цяжкія моманты. «Разжоўваць» і прымушаць працаваць нідзе не будуць. Лічу, ёсць вялікія шанцы, працуючы над складанымі пытаннямі, сфарміраваць моцныя бакі характару і дасягнуць прафесійных вышынь. Мікалай Аляксандравіч кажа, што хочацца ўбачыць у маладым супрацоўніку здольнасць да самаадукацыі і захопленасць працай, каб ён быў гатовы разам з калектывам паляпшацца, імкнуцца да выніку.

Алена ЛЯЎШЭНЯ

Студэнтка-выдатніца філфака з Туркменістана:

«Вучоба цяжкая для тых, хто сапраўды вучыцца»

22-гадовая

Басан КУРБАНАВА

сёлета заканчвае
Беларускі дзяржаўны
ўніверсітэт. Дзяўчына
распавяла пра тое, як
праходзяць яе пяць
курсаў філалагічнага
факультэта і пяць гадоў
жыцця ў Беларусі.

Басан Курбанава нарадзілася і
вырасла ў сталіцы Туркменістана –
горадзе Ашхабад. У сям’і спадчын-
ных урачоў акрамя Басан ёсць
яшчэ два малодшыя хлопчыкі. Та-
ленавітая дзяўчына не абрала
медыцыну, лічыць сябе вельмі су-
часнай для роднай традыцыйнай
краіны і ўсяго дамагаецца сваёй
працай. У вольны час студэнтка
цікавіцца біялогіяй, псіхалогіяй,
філасофіяй, правам. Басан лічыць,
што трэба патроху ведаць пра ўсё,
каб падтрымліваць размову.

Нялёгкі выбар

У Туркменістане дзве дзяржаўныя
мовы: руская і туркменская, у
адпаведнасці з такім прынцыпам
створаны і школы. Басан з адзна-
кай скончыла туркменскі клас, дзе
ўсе прадметы выкладаліся на
роднай мове. «Я толькі вучылася і
акрамя вучобы нічым не цікавілася.
А калі з адзнакай скончыла школу,
атрымала вельмі шмат віншаван-
няў, нават не падазрвала, што
была вядомай».

У Туркменістане з’язджаць
вучыцца за мяжу – нармальная
практыка. Выдатная паспяховасць
дазволіла Басан сур’ёзна разгле-
дзець гэту магчымасць. У сям’і
дзяўчыны вельмі шмат спрачаліся,
куды паехаць: мама прапанавала
Кітай, тата – Малайзію. «Але гэта
ўсё не для мяне, я хацела ў Еўро-
пу, – распавядае студэнтка. –
Знайшла Амерыканскі ўніверсітэт
у Балгарыі, падрыхтавала ўсе да-
кументы, заставалася толькі здаць
іспыты. У нашым горадзе яны пра-
водзяцца два разы ў год, і я пра-
пусціла іх... У выніку засталася на
год дома, працавала ў моўным
цэнтры з дзецьмі 6–12 гадоў,
вучыла іх англійскай. З імі я вельмі
добра ладжу, бо кожнае лета я
«няня» – у нас вялікія сем’і. І калі
сваім вучням абвясціла, што
з’язджаю, яны са слязамі прасілі
прабачэння, думалі, што ў чымсьці
правініліся!..»

Выбар дапамог зрабіць стры-
ечны брат, які ў той час вучыўся
ў БДУ на факультэце міжнарод-
ных адносін. Ён і параіў Басан
паступаць сюды: сказаў, што і аду-
кацыя сучасная, і народ адкрыты
і добры. Бацькі таксама ўзрада-
валіся – дзяўчына будзе не адна,
і краіна постсавецкай прасторы.
Тым больш у Туркменістане бела-
руская адукацыя лічыцца выдат-
най, а дыплом каціруецца.

Басан прыляцела з мамай, бо
ехаць адной у новую краіну было
страшнавата. Мама дапамагла
дзяўчыне ўладкавацца і са спакой-
най душой паляцела дадому. У
2014 годзе Басан стала студэнткай

На фотасесіі

На «Дзіцячым Еўрабачанні»

Басан чытае свае
вершы на «Бібліяночы»

У САК «Брыганціна»

Візітоўка

- Басан – аматар кнігачытання, але любімую кнігу назваць ёй цяжка – такіх зашмат. Універсальнай кнігай яна называе «Уладара мук» Уільяма Голдынга.
- Дзяўчына вельмі добра гатуе і нават ва ўмовах інтэрната стварае кулінарныя шэдэўры.
- Дзякуючы фотагенічнасці, Басан нярэдка запрашаюць на фотасесіі і супрацоўніцтва з фатографамі.

філалагічнага факультэта. Аднак і
выбар факультэта стаў няпростым
у жыцці дзяўчыны. Хоць у сям’і ўсе
звязаны з медыцынай, Басан не
прывесла клятву Гіпакрата, аднак
доўга пра гэта думала: «Праз ме-
сяц пасля залічэння я шкадавала,
што не паступіла ў медыцынскі».

Шырыня інтарэсаў і дапытлі-
васць прывеслі не толькі поспех,
але і няпэўнасць: «Я хацела стаць
журналістам і, дарэчы, паспраба-
вала сябе ў гэтым, пісала для
ўніверсітэта. А пазней, пагля-
дзёўшы фільм з жанчынай-адва-
катам, вырашыла, што буду юри-
стам. Неяк тата прынёс кнігу па
астраноміі, я вывучыла яе ад
вокладкі да вокладкі, вырашыла
стаць астранаўтам. Аднак пера-
шкодай стаў дрэнны зрок і тое,
што палёты ў космас пачынаюцца
ў 30 гадоў, а я да гэтага часу пла-
ную займаць сям’ю. Таму я пе-
райшла да прафесіі настаўніка.
Вырашыла пайсці вучыцца на тое,
у чым разбіраюся – атрымаўся
філфак, англійская філалогія». Да
таго ж, у Басан ёсць адпаведныя
здольнасці: з 5 гадоў туркменка
размаўляе на англійскай і, па яе
словах, паслухаўшы носьбіта, мо-
жа пераняць яго манеру маўлення.
Другой мовай дзяўчына вывучае
нямецкую.

Вучоба – справа нялёгкай

У Туркменістане вучоба не простая.
У тыя часы, калі Басан паступала,
навучанне было толькі на турк-
менскай. Дзяўчына валодае ёй на
школьным узроўні, сям’я ў яе рус-
камоўная. На вучобу дзяўчаты хо-
дзяць у традыцыйным адзенні, а
хлопцы апранаюцца звычайна.
«Для мяне гэта нязручна, я люблю
джынсы надзець, некаторыя
здзіўляюцца нават таму, што я
дома так хаджу. Мая сям’я – су-
часныя туркмены, без забабонаў.
Тут, у Беларусі, туркменскія дзяў-
чаты аддаюць перавагу сучаснаму
адзенню. А калі вяртаемся дахаты,
то многія ўжо ў самалёце апрана-
юць традыцыйную сукенку».

На філфаку БДУ для замежнікаў
асобная група. 17 чалавек, і ўсе
туркмены! Па словах Басан, яе су-
айчыннікі прыехалі вучыць мовы, і
ім не заўсёды цікавая літаратура.
Дзяўчына дзіўліцца, пачуўшы ад
сваіх аднагрупнікаў, што вучыцца
для тых, хто сапраўды вучыцца.
Мова – гэта складана і надзвычай
цікава, мы вывучаем рускую, ла-
цінскую, нямецкую, англійскую мо-
вы і літаратуры. Пра замежных
студэнтаў за гэта «легкадумства»
складаецца не вельмі добрае мер-
каванне. На адпрацоўцы прапу-
шчанай пары выкладчыца мне не
паверыла, што я за суткі прачыта-
ла поўны тэкст «Гарганцэа і Пан-
тагуэзля». Калі я пацвердзіла свае
веды, выкладчыца здзівілася».

З першага курса ў Басан рэпута-
цыя «батаніка», які ўсім цікавіцца і
ўсё паспявае. Яе ўлюбёны прадмет
– замежная літаратура, бо ўсе кнігі,
якія падбірае выкладчык Юрый
Кур’ялаў, цікава чытаць. Цяпер у
студэнткі час практыкі, Басан па-

прасіла прызначыць яе ў школу
настаўніцай англійскай.

Студэнцкая актыўнасць і ўдзел у «Еўрабачанні»

«Я патрапіла на «Дзіцячае Еўра-
бачанне» выпадкова, – жартуе
дзяўчына. – Ішла ў прафкам і ўба-
чыла доўгую чаргу, даведлася,
што праводзіцца сумоўе валан-
цёраў. Загарэлася ідэяй туды
патрапіць, працаваць з дэлегацыя-
мі, у мяне быў такі досвед на фору-
ме БДУ «М.І.Р. – наша будучыня». І
тут выходзіць кіраўнік камісіі, і я
прашу зайсці без чаргі, кажу, што
вельмі хачу быць валанцёрам». Так
Басан прайшла ўсе туры, яе абралі
з трохсот чалавек дзякуючы ведам
моў. Студэнтка суправаджала ір-
ландскую дэлегацыю. Тыздзень ін-
тэнсіўнай падрыхтоўкі, а потым
шчыльны графік: працоўны дзень
пачынаўся ў 9 раніцы і заканчваў-
ся ў 9 вечара. Замест заяўленых
дзевяці чалавек прыляцела шас-
наццаць: гэта дзіцячы песенны
конкурс, мамамі-татамі можна
было не абмяжоўвацца. Асабліва
ў краін-суседак дэлегацыі былі
вельмі шырокімі.

«Гэта было неверагодна цікава!
Я паразмаўляла з велізарнай
колькасцю людзей, мяне ўразіў
маштаб падзеі: 20 краін – а гэта
максімальная колькасць за ўвесь
час, больш за сотню дзяцей, і з
імі яшчэ дарослыя!»

Басан – студэнцкая актывістка,
яна ўваходзіць у савет зямляцтваў
БДУ. Часцей за ўсё выступае фа-
тографам ці журналістам, аргани-
затарам. На яе рахунку такія ме-
рапрыемствы, як «М.І.Р. – наша
будучыня», «Зімовая школа жур-
налістыкі-2016», «Святало Вялікай
Перамогі», «Бібліяноч у БДУ».

Жыццё па-за ўніверсітэтам

На першым курсе Басан пасялілі з
аднакурснікамі, але з імі дзяўчына
не ўжылася. Прычыну несумяш-
чальнасці дзяўчына бачыць у сва-
ім «занадта сучасным бачанні
свету». У карце рэальнасці Басан
ёсць тое, што не прымаецца тра-
дыцыйным туркменскім мента-
літэтам. Яна спакойна ходзіць у
штанах, можа ляяцца, калі злועца,
камунікуе і сябруе з хлопцамі на
роўных. Таму паразуменне Басан
знайшла з беларускімі дзяўчатамі.
Суседства з беларускамі турк-
менка ўспамінае з задавальнен-
нем: заўсёды было пра што пага-
варыць, а вячэрнія размовы за
гарбатай перацякалі ў начныя.

У вольны час Басан любіць
шпацыраваць у цэнтры горада,
заходзячы ў парк. Яе любімыя –
парк Чалюскінцаў і Лошыцкі парк.
А пасля захопленых аповедаў
сяброў дзяўчына хоча з’ездзіць на
беларускія крэйдавыя кар’еры.

Далёка ў будучыню Басан не
зазірае, кажа, што хоча паспра-
баваць сябе і перакладчыцай, і
настаўніцай. Не за гарамі – закан-
чэнне вучобы і праца ў Туркме-
ністане.

Надзея МАРХЕЛЬ
Фота з асабістага архіва Басан

Падведзены вынікі круглагадовай спартакіяды «Здароўе». Паказваем у інфаграфіцы рэйтынг каманд у агульным заліку і прапануем прасачыць шлях перамог і паражэнняў: якія месцы займалі факультэты і падраздзяленні ў кожным відзе спорту.

600 удзельнікаў
19 каманд
11 дысцыплін

